

Cornelis **Koeman** : "Questions to a Map-Curator while searching for Maps". *International Yearbook of Cartography*, XIV (1974), pp. 109-114. (*).

Ben diversament a la natura i a l'abast de les consultes plantejades pels usuaris de les biblioteques, les consultes dirigides als cartotecaris d'una col·lecció cartogràfica són molt més ardides i variades. El nombre de consultes adreçades als bibliotecaris són relativament escasses, per tal com a qualsevol biblioteca no manca mai un catàleg d'autors i un altre de temàtic la qual cosa no és el cas, gairebé mai, en una cartoteca, tant als Països Baixos com a fora.

El repertori dels descriptors als quals poden fer referència les consultes sobre llibres és limitat: l'autor, el títol, la temàtica (viatges, espiritualitat...) o per segment d'usuaris (infantil, excursionistes...).

Els descriptors dels mapes als quals es pot fer referència són molt més nombrosos i diversos. Ho il·lustrarem mitjançant els tres diàlegs figurats que tot seguit presentem. Hem procurat introduir-hi les qüestions més freqüents de major a menor. (U = usuari/a, C = cartotecari/a)

1. *àmbit* U1: Si us plau, podríeu mostrar-me un mapa de Katanga?
escala C: A quina escala el voleu?
U1: Poc que ho sé. Com les d'un atlas.
tema C: Esteu pensant en un mapa general, o bé en un mapa temàtic en el qual aparegui, posem per cas, la geologia o la vegetació?
U1: Desitjo un mapa corrent, amb moltes ciutats, carreteres i altres detalls. És per a un article que estic escrivint per a una revista.
C: Aleshores, potser fareu el fet amb l'atles nacional de Katanga.
any d'edició U1: No sabia pas que existís. Ha estat publicat de fa poc? M'agradaria disposar del mapa més recent.
C: L'atles de Katanga va ser publicat l'any 1952.
propòsit U1: Qui el va editar? És un atlas per a ús escolar? Em permeto recordar-vos que voldria disposar d'un mapa relativament detallat i amb una certa densitat de localitats.
C: Doncs ací teniu l'Atlas du Katanga i vos mateix decidireu si us és d'utilitat.

2. *àmbit + any d'edició* U2: Voldria veure un mapa antic de les landes de Drenthe.
C: De quina època?
U2: D'abans d'iniciar-se l'explotació de la torba.
C: Podríeu precisar-ho una mica més?
U2: M'aniria bé que fos de qualsevol data del segle disset.
autor C: Doncs aquí teniu el mapa de Pijnacker de 1634.
escala U2: Ho sento, és massa petit. M'agradaria observar com era la trama de carrers de la ciutat vella d'Emmen, posem per cas.
C: Ah! Així allò que voleu és un mapa topogràfic antic. Lamento dir-vos que els mapes d'aquest tipus encara no existien al segle disset.
data d'edició U2: Bé, en aquest cas porteu-me el més antic que disposeu.
C: Mireu-vos aquesta fotocòpia d'un mapa topogràfic dels volts de 1783. L'original el podeu consultar als Arxius de l'Estat.
3. *àmbit* U3: M'agradaria veure un mapa detallat del Caixmir, amb una representació acurada de les serralades.
C: El Caixmir és un país molt gran. Les serralades no han estat mai cartografiades detalladament.
U3: Estic especialment interessat en la zona fronterera amb l'Índia.
escala C: Faríeu el fet amb un mapa a escala u a un milió? Tenim el Mapa Internacional del Món, per bé que la Carta Aeronàutica és millor.
tema U3: El tipus de mapa no és important. No hi ha mapes anglesos detallats d'aquest àmbit?
autor any d'edició C: Tenim alguns fulls antics del Survey of India. No cal dir que són de poc refiar.
U3: Seria possible veure tots els materials dels quals disposeu d'aquest àmbit?
accés C: Tingueu present que a més a més del que us puguem mostrar probablement en trobareu més a l'Instituut voor de Tropen.

Els coneixements sobre mapes que trasllueixen els usuaris U1, U2 i U3 no són pas de gaire volada. Dels diàlegs simulats podem intuir que U2 va una mica més informat que no pas U1 i que U3 planteja les seves qüestions de millor manera que no pas U1 i U2.

Els descriptors abastats per les qüestions sobre mapes són: àmbit, escala, tema, any d'edició, autor, editor i --molt significativament-- el lloc on pot trobar-se el mapa quan no és disponible a la col·lecció visitada d'antuvi.

Notem que en els catàlegs de biblioteca esmentats ratlles amunt no trobarem especificacions sobre l'àmbit i l'escala, malgrat tractar-se dels descriptors crucials per a cercar mapes

Qüestions per plantejar a un catàleg informàtic de mapes

Abans però de concentrar-nos en les característiques que hauria de tenir un catàleg informàtic, us proposo una llista de situacions en les quals podem trobar, de fet, el catàleg de mapes. Malauradament, tot i anomenar-les fases, el desenvolupament real dels catàlegs sol estar estancat en una de les següents.

Fase 1: Desendreçat; sense inventariar.

Fase 2: Endreçat per àmbits regionals; sense inventariar.

Fase 3: Endreçat per àmbits regionals; inventari disposat segons l'ordre de registre.

Fase 4: Íd. 3 amb un cedulari ordenat per un sol descriptor d'entrada.

Fase 5: Íd. 3 amb cedularis ordenats per diversos descriptors (tema, autor, àmbit...)

Fase 6: Registre digital complet dels descriptors de cada mapa d'acord amb normes de catalogació estandaritzades; l'ordinador pot produir catàlegs complets amb ordenaments diversos (regional, temàtic, autors, títols, etc.).

Fase 7: El mateix de la fase 6 amb la possibilitat d'obtenir informació singularitzada a partir de la interrogació de les bases digitals amb un programari adient.

Com ja hem dit, les qüestions més freqüents plantejades en les consultes a les cartoteques fan referència a l'àmbit de cobertura. En aquesta tesitura, un cedulari tradicional ordenat pel descriptor de l'àmbit o regional no pot donar resposta satisfactòria a una bona colla de qüestions per les raons següents:

- L'àmbit d'interès ha canviat la seva denominació en el transcurs del temps per la qual cosa els mapes d'un mateix àmbit es troben dispersos en el cedulari regional.
- L'àmbit d'interès ha canviat la seva configuració territorial en el transcurs del temps per la qual cosa es troba repartit en els mapes de diversos països amb denominacions diverses.
- Els fulls de mapes fraccionats, com per exemple el Mapa Internacional del Món a u un milió, cobreixen l'àmbit però la denominació no apareix en els títols.
- Si l'àmbit per al qual l'usuari de la cartoteca està interessat no pot anomenar-se amb un topònim inequívoc, aleshores el catàleg regional, l'accés al qual és aconduït per topònims, perd la seva funcionalitat.

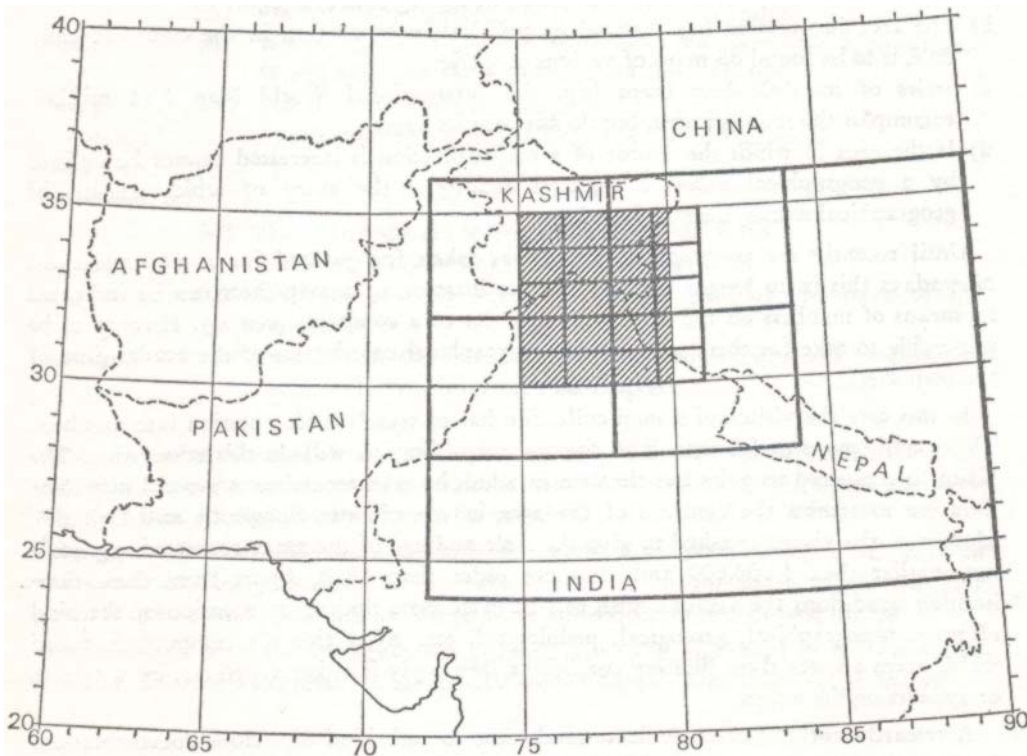
Fins fa poc, els topònims eren el taló d'Aquil·les de l'ordenament d'un catàleg de mapes. Aquesta importància no té raó de persistir atès que la localització dels fulls del mapa es pot registrar mitjançant dígitos per a inserir-los en la memòria de l'ordinador. Sembla prou avinent aplicar-hi les coordenades geogràfiques dels límits del full.

Aleshores, l'usuari de la cartoteca haurà de traslladar la seva cerca a números. Això sembla més pelut del que en realitat és, perquè serà el cartotecari qui efectuarà la traducció pertinent. D'entrada preguntarà a l'usuari que assenyali l'àmbit del qual vol obtenir documentació sobre un mapa més general. El cartotecari determinarà els límits de l'àmbit en coordenades (longitud i latitud). Seguidament, preguntarà al visitant les seves preferències sobre l'escala i l'època dels documents desitjats, no pas exactament sinó amb frases de l'estil: no més petit d'u a cinquanta mil i no pas més reulat de 1950. A més a més d'aquestes tres condicions limitadores imposades per l'usuari encara es podria estrènyer el dogal de la cerca amb una idea sobre la temàtica desitjada: topogràfic, geològic, pedològic, etc. En haver introduït tot això a l'ordinador, aquest presentarà els documents que compleixin les condicions de limitació prescrites. La resposta ens podrà arribar o bé per la impressora o bé pel monitor de l'aparell.

A un estudiós amatent li cal esmerçar molt de temps per a completar l'aplec de documentació útil. Com sigui que també aplegui documentació cartogràfica, aquesta modalitat li ocuparà molt de temps. En col·laboració amb altres països, els Països Baixos tindran en el futur els seus catàlegs nacionals digitals amb inclusió de tots els materials disponibles, ja siguin actuals o antics, i de qualsevol temàtica. D'aquesta manera serà possible respondre les qüestions plantejades correctament pels usuaris en un no res i l'estudiós podrà disposar d'una relació completa, de desenes o potser centenars de títols de mapes en forma de llistats sense gaire demora.

A l'actualitat, la cerca de mapes d'un àmbit específic, antic o modern, d'un determinat tema o autor, pot comportar una feina molt considerable a causa de l'accessibilitat tan primitiva als fons de les cartoteques. Amb el temps, els nous mapes editats d'un àmbit superen els que podrien trobar-se, fins i tot amb una recerca minuciosa, de manera que, de fet, els mapes anteriors es perden inevitablement en l'oblit. Els cartotecaris han d'efectuar, en primer lloc, la descripció acurada de la documentació que conserven mitjançant normes ben avingudes amb el processament informàtic, com per exemple les de la Union Map Catalogue (UMC). Les fases esmentades ratllen amunt sobre el desenvolupament d'un catàleg general hauran d'anar a parar a la catalogació completa amb normes UMC. Mentre això no sigui disponible, no es podrà efectuar una cerca veritablement científica. Si bé la recuperació de les referències dels mapes de la cartoteca mitjançant una entrada única i lògica basada en la delimitació numèrica de l'àmbit era, fins fa poc, una especulació teòrica, ara ja no ho és pas. En l'article que trobareu en aquesta mateixa publicació escrit pel Dr E.H. van der Waal (*), cap de l'UMC, trobareu com cal resoldre informàticament el problema de la cerca de mapes en base a les coordenades geogràfiques dels seus límits.

* Hans van de Waal: "The application of Geographical Co-ordinates for the retrieval of Maps in a Computerized Map-Catalogue" *International Yearbook of Cartography*, XIV (1974), pp. 166-173.

 àmbit d'interès

 talls dels fulls seleccionats pel programari

Exemple

L'usuari desitjaria veure mapes de la part meridional del Caixmir en la zona fronterera amb l'Índia i el Pakistan. Amb aquesta finalitat, assenyalava els límits de l'àmbit del seu interès en un mapa d'Euràsia, a 1:25 milions, del *Times Atlas*. Els límits són: 75° - 80° E i 30° i 35° N, coordenades les quals són introduïdes a l'ordinador per a la cerca. Altres limitacions suggerides per l'usuari són: escala entre 1:250.000 i 1:2,5 milions i data d'edició entre 1850 i 1972.

En la resposta de l'ordinador, entre d'altres coses, trobarem els fulls següents:

International Map of the World 1:1 M (IWM): NI 43, 44; NH 43, 44, per bé que cadascun dels dos darrers fulls només cobreixen un 20 % de l'àmbit de referència.

Del *World Map* [= *Karta Mira*] 1:2,5 M només resta seleccionat el full 77 atès que els límits d'aquest full rauen molt lluny de l'àmbit de referència (vegeu la il·lustració).

La cerca informàtica també pot proporcionar la referència d'alguns fulls de l'*Aeronautical Chart of the World* 1:1 M, una bona colla de mapes generals datats entre 1900 i 1972 així com els fulls vetustos a 1:253.440 del Survey of India. Val a dir que la nova edició dels fulls del darrer document esmentat és rarament disponible a les cartoteques europees.

Així mateix, és molt probable que aconseguim les edicions dels fulls de la sèrie *U 502* de l'US Army Map Service a 1:250.000. L'ordinador seleccionarà els vint fulls el mosaic dels quals reproduïm a la il·lustració.